

Orkest van het Oosten

Stichting Orkest van het Oosten (hierna: Orkest van het Oosten) verzorgt het aanbod van symfonische muziek in de regio Oost. Het Orkest van het Oosten wil naar eigen zeggen een bijdrage leveren aan de samenleving in Oost-Nederland met een kwalitatief hoogwaardig en breed repertoire, en doet dat binnen en buiten de concertzaal.

Het orkest richt zich op het klassieke en vroeg-romantische repertoire en werkt daarvoor met een daarin gespecialiseerde chef-dirigent. Voor het overige repertoire trekt het orkest verschillende gastdirigenten aan. Na oriëntatie op de nationale en internationale markt in de periode 2013 – 2015, toen de instelling onder de namen Nederlands Symfonieorkest en HET Symfonieorkest opereerde, wil het orkest zich de komende periode meer verankeren in de regio. De instelling gaat sinds 2015 verder onder de voormalige naam Orkest van het Oosten.

Subsidieadvies

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting Orkest van het Oosten geen subsidiebedrag toe te kennen, tenzij de instelling aan de volgende voorwaarden voldoet.

- De instelling maakt op korte termijn een plan van aanpak waaruit blijkt dat zij de komende twee jaar artistiek en financieel naar behoren kan functioneren.
- De instelling maakt samen met Het Gelders Orkest een plan dat voorziet in één duurzame en kwalitatief hoogwaardige symfonische voorziening in de regio Oost, die ingaat in 2019.
- De opstelling en begeleiding van het plan komen in handen van een externe deskundige te liggen.

De raad adviseert na twee jaar opnieuw te beoordelen of de orkesten erin geslaagd zijn om de middelen te bundelen voor één duurzame symfonische voorziening in de regio Oost.

Recentelijk is het Orkest van het Oosten in een crisis terechtgekomen. Na een dreigend faillissement te hebben afgewend, heeft het orkest het artistiek, financieel en organisatorisch zwaar te verduren gehad. Inmiddels heeft een interim-directeur stappen ondernomen om het tij te keren: het orkest heeft de landelijke en internationale ambitie verlaten en richt zich met een breed repertoire op concerten in de regio.

De raad ziet vanwege het sombere financiële perspectief geen toekomst voor het Orkest van het Oosten als zelfstandig orkest. Samen met Het Gelders Orkest ziet de raad wel potentie om één hoogwaardige symfonische voorziening vorm te geven die voldoende middelen heeft.

Voor een toelichting op het geadviseerde subsidiebedrag verwijst de raad naar de inleiding.

Beoordeling

Kwaliteit

Het Orkest van het Oosten heeft onder zijn chef-dirigent naam gemaakt als een orkest dat zich toelgt op repertoire uit de barok, de klassieke en de vroeg-romantische periode. Door onder meer de focus op de historisch geïnformeerde uitvoeringspraktijk speelde het orkest een onderscheidende rol binnen het orkestenbestel. In 2013 en 2014 had het orkest, naast de concerten in de regio, ambities om landelijk en internationaal door te breken met een vernieuwd profiel. Het wist in die periode een groot aantal interessante programmalijnen en

€ 0

geadviseerd
subsidiebedrag

€ 3.550.000

gereserveerd
subsidiebedrag

€ 3.550.000

gevraagd
subsidiebedrag

De aanvraag is gebaseerd op artikel 3.15 van de Subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

formats te ontwikkelen en had doorgaans een goed uitvoeringsniveau.

In 2015 werd duidelijk dat er, vanwege een dreigend faillissement, veel moest veranderen bij het Orkest van het Oosten. De raad concludeert uit de aanvraag dat het Orkest van het Oosten zich volledig wil gaan richten op de kernactiviteit: symfonische muziek brengen in de regio Oost. Voor de komende periode heeft het Orkest van het Oosten besloten om de focus op speciaal repertoire te verlaten en te kiezen voor een generalistisch profiel. De raad begrijpt deze strategische keuze, maar betreurt het dat het Orkest van het Oosten afscheid heeft genomen van een onderscheidend profiel. De huidige chef-dirigent vertrekt in 2017.

De raad heeft waardering voor de musici die zich blijven inzetten, ondanks de financiële problemen van het orkest en de substantiële reductie van hun contract. Ook heeft de raad begrip voor het feit dat het spelniveau de afgelopen periode onder druk heeft gestaan als gevolg van de genoemde omstandigheden.

De raad realiseert zich de weinig ideale situatie van het Orkest van het Oosten; het moest in korte tijd een aanvraag indienen, die bovendien grote inhoudelijke veranderingen zou bevatten. Maar de raad vindt het jammer dat de aanvraag nauwelijks is uitgewerkt en dat een onderbouwde visie op de artistieke koers ontbreekt. De raad vindt dit wel begrijpelijk, omdat de interim-directeur in de eerste plaats de financiële problemen diende op te lossen. Met deze aanvraag ligt er echter geen vertrouwenwekkend fundament voor de toekomst. Het is de raad niet duidelijk hoe het Orkest van het Oosten de spelkwaliteit weer op het oude niveau wil brengen en de toekomstige artistieke kaders en programmajnen gaat uitzetten.

Educatie en participatie

Het Orkest van het Oosten heeft een effectief educatiebeleid. De educatieve activiteiten in de afgelopen periode waren veelzijdig en bereikten een groot aantal scholieren en families. Het orkest werkt samen met culturele partners uit de regio, onder meer Het Gelders Orkest, voor uitwisseling van programma's.

Hoewel het orkest ambities heeft, vindt de raad dat de activiteiten in de aanvraag weinig concreet zijn uitgewerkt. Verder is de raad van mening dat het orkest de veelheid aan activiteiten niet overtuigend kan realiseren binnen de capaciteit van de huidige formatie.

Op talentontwikkeling mist de raad een uitgewerkte visie, hoewel hij het lovenswaardig vindt om naar samenwerkingsverbanden te streven, zowel professioneel als in de amateursector. Verder wil het orkest zijn musici de kans geven om amateurorkesten te dirigeren. Hoewel de raad deze (neven)activiteiten toejuicht, ziet hij niet direct de meerwaarde hiervan voor het uitvoeren van de kerntaak van het orkest in de regio Oost.

Maatschappelijke waarde

Publieksbereik

In de ogen van de raad heeft de instelling goed gereflecteerd op de landelijke en internationale ambities uit de voorgaande periode en deze bijgesteld. Het Orkest van het Oosten verwacht ruim 54.000 bezoekers per jaar voor de reguliere programmering in 2017 – 2020, een sterke daling ten opzichte van de ruim 140.000 bezoekers in 2014. Ook heeft de instelling de toegevoegde waarde van maatschappelijke en educatieve projecten geëvalueerd: ondanks een toename van publiek bij diverse grote evenementen leidde deze koers niet tot een verbetering van de financiële resultaten. Daarbij leek de vaste trouwe bezoeker zich minder te herkennen in het (inter)nationaal en maatschappelijk gerichte profiel van het orkest.

Inmiddels gaat het Orkest van het Oosten onder de noemer 'Expeditie Oost' op zoek naar een betere balans tussen activiteiten die een groot publiek trekken en concerten in de reguliere series die meer inkomsten opleveren. De raad heeft waardering voor deze reflectie en keuze, maar stelt vast dat de marketingstrategie van het orkest weinig inzicht geeft in de realisatie van doelstellingen en ambities. De raad mist ook een onderbouwing van de onlinestrategie.

De raad vindt het opvallend dat het aantal activiteiten flink zal afnemen, maar dat het orkest wel verwacht dat het aantal bezoekers per concert substantieel zal toenemen. De raad ziet niet direct hoe het orkest deze hogere zaalbezetting denkt te realiseren. Ook geeft het Orkest van het Oosten weinig prijs over hoe het een diverser publiek wil bereiken.

Ondernemerschap

In financieel opzicht is het Orkest van het Oosten in grote problemen gekomen; het stond eind 2015 op de rand van een faillissement. Dit kwam doordat het orkest, ondanks bezuinigingen op de rijkssubsidie, heeft vastgehouden aan de personele omvang en een hoog activiteitsniveau. Hiervoor was de rijkssubsidie niet toereikend. Het orkest heeft met een investeringsimpuls van de provincie ingezet op het aanboren van meer andere geldstromen, zoals sponsoring en giften. Dat plan mislukte en het orkest moest opnieuw bij de provincie om ondersteuning vragen. Het orkest zag zich genoodzaakt om een aantal activiteiten te annuleren voor 2015 en 2016.

De raad vindt in de aanvraag geen degelijk onderbouwde strategie om de financiële positie van het orkest te versterken; plannen ontbreken om de eigen inkomsten te vergroten of de kosten te reduceren. Ook mist de raad een onderbouwde strategie bij tegenvallende inkomsten.

De raad wil het orkest tijd gunnen om uit deze crisis te komen, maar ziet vanwege het sombere financiële perspectief op termijn geen toekomst voor het Orkest van het Oosten als zelfstandig orkest. De middelen voor een duurzame symfonische orkestvoorziening in de regio Oost zijn nu te versnipperd. Het orkest zit aan de grens van zijn orkestcapaciteit en zijn financiële mogelijkheden. Daar komt bij dat vanaf 2021 de provinciale bijdragen klein worden. De raad ziet wel potentie in het vormgeven van één kwalitatief hoogwaardige symfonische voorziening samen met Het Gelders Orkest, zodat het nieuwe orkest voldoende middelen heeft om onderscheidend te opereren, de spelkwaliteit op niveau te brengen en de musici een contract van substantiële omvang aan te bieden.

De instelling heeft enkele gelieerde stichtingen en beheert een aantal bv's, van waaruit het orkest de afgelopen jaren ook kernactiviteiten bekostigde. De raad heeft daar onvoldoende zicht op. Voor een compleet beeld van het ondernemerschap en de financiële positie van het Orkest van het Oosten acht de raad het verstandig om inzage te krijgen in de activiteiten en de baten en lasten van de bv's.

Het orkest vermeldt in de aanvraag dat de directie is opgestapt en dat het momenteel werkt met een interim-directeur. De samenstelling van de raad van toezicht zal op korte termijn veranderen. In de aanvraag is niet verder uitgewerkt hoe het orkest de Governance Code Cultuur naleeft.